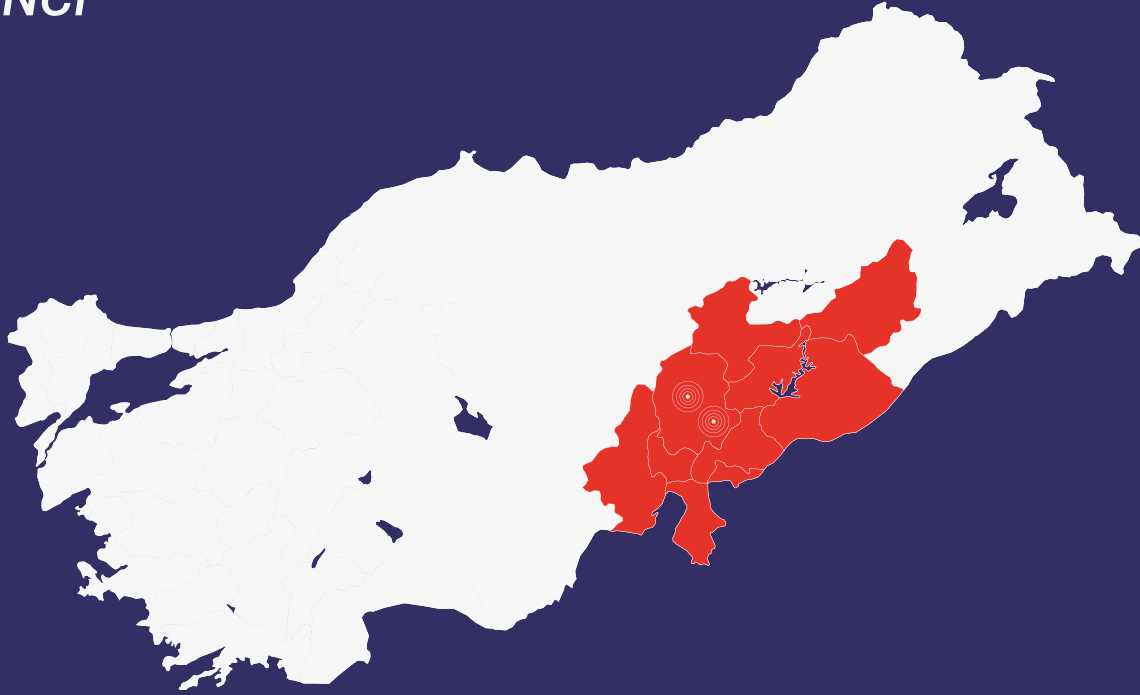

14 Şubat 2023

BİLGİ NOTU

Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri - Durum Değerlendirme Raporu

*Dr. Ali Zafer SAĞIROĞLU
Ramazan ÜNSAL
Furkan ÖZENCİ*

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

BİLGİ NOTU

Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri - Durum Değerlendirme Raporu

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU
Ar. Gör. Ramazan ÜNSAL
Furkan ÖZENCİ

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Bilgi Notu: Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri -
Durum Değerlendirme Raporu

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU
Ar. Gör. Ramazan ÜNSAL
Furkan ÖZENCİ

Bilgi Notu - 1

Atf için:

Sağiroğlu, A. Z., Ünsal, R., Özenci, F. (2023). *Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri Durum Değerlendirme Raporu*. AYBÜ-GPM Bilgi Notu. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM).

2023 © Tüm Hakları Saklıdır

Göç Politikaları Merkezi'nin izni alınmadan kısmen veya tamamen elektronik veya basılı olarak çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Raporunda belirtilen görüşler yazara aittir ve Merkez'in görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

2023 © All Rights Reserved

No part of this report may be reproduced, copied or transmitted in any form or by any means, electronic or printed, without the permission of Migration Policy Center. The views expressed in this report are the author's own and do not necessarily reflect the Center's stance or policy.

Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Adres : Güvenciler Mah. Cinnah Cad. No: 16 Çankaya / Ankara

Telefon : 0 312 906 10 95

E-Posta : gpm@ybu.edu.tr

Web : www.aybu.edu.tr/gpm

Öne Çıkanlar

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinden meydana gelen deprem çok büyük bir yıkıma ve can kaybına neden olmuştur.

Depremin sekizinci gününde (14 Şubat 2023) resmi açıklamalara yansıdığı kadarıyla 35 000'e yakın can kaybı bulunmaktadır. İlerleyen günlerde can kayıplarını artmasından endişelenilmektedir.

Bölgede depremden etkilenen illerde kayıtlı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sayısı 13.418.678'dir ve oransal olarak tüm nüfusun %15,73'ünü kapsamaktadır. Bu sayı kabaca her altı vatandaşımızdan birinin depremden doğrudan etkilendiğini göstermektedir.

Bölgede depremden etkilenen illerde kayıtlı görünen yabancı uyruklu nüfusu 1.762.592'dir ve bu sayı tüm Türkiye'deki yabancı uyruklu kayıtlı nüfusun %36,20'sine tekabül etmektedir. Bu oran Türkiye'deki tüm yabancı uyruklu nüfusun üçte birisinden fazlasıdır.

Bölgeden depremden etkilenen illerde kayıtlı görünen ikamet izinli yabancı uyruklu sayısı 32.680'dir ve geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 1.729.912'dir. Bölgede tüm ikamet izinli yabancı uyrukluların %2,41'i, GKA Suriyelilerin ise %49,23'si bulunmaktadır. Türkiye'deki GKA Suriyelilerin kabaca yarısının deprem bölgesinde bulunduğu ve doğrudan etkilendiğini göstermektedir.

Dokuzuncu gün sonunda bölgeden tahliye edildiği bildirilen insan sayısının 200.000'e yaklaştığı yetkili makamlarca açıklanmıştır. 2.2 milyon kişinin bölgede ayrıldığı değerlendirilmiştir.

Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri - Durum Değerlendirme Raporu

Ali Zafer SAĞIROĞLU
Ramazan ÜNSAL
Furkan ÖZENCİ

Durum Değerlendirmesi

Merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan olan ve binlerce insanın hayatını kaybettiği 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremler, "Ölü Deniz" veya Doğu Anadolu Fay Hattı olarak isimlendirilen fay üzerinde meydana gelmiştir. Bu depremler Hatay'dan başlayarak Kahramanmaraş, Adana, Malatya, Elâzığ ve Bingöl'e kadar devam eden yaklaşık 550 km uzunluğundaki bir hat üzerindeki yerleşim yerlerinde büyük yıkıma neden olmuştur.

Bölgede meydana gelen depremlerden en fazla etkilenen illerin başında Hatay, Kahramanmaraş ve Adıyaman olmakla beraber il merkezinden aktif fay hattı geçen 24 şehir bulunmaktadır.

Tablo 1. Deprem bölgesinde bulunan nüfus

İller	Türk Vatandaşı	Yabancı Uyruklu			Genel Toplam
		Geçici Koruma	İkamet İzinli	Toplam	
Adana	2 274 106	250 679	6 452	257 131	2 531 237
Adıyaman	632.148	21.688	450	22.138	654.286
Diyarbakır	1 804 880	21 727	1 260	22 987	1 827 867
Gaziantep	2 154 051	459 751	11 799	471 550	2 625 601
Hatay	1 686 043	354 549	2 880	357 429	2 043 472
Kahramanmaraş	1 177 436	94 888	2 144	97 032	1 274 468
Kilis	147 919	87 408	1 417	88 825	236 744
Malatya	812 580	31 427	1 345	32 772	845 352
Osmaniye	559 405	38 650	664	39 314	598 719
Şanlıurfa	2 170 110	369 145	4 269	373 414	2 543 524
Toplam	13.418.678	1.729.912	32.680	1.762.592	15.181.270
Genel Toplam	85 279 553	3 513 776	1 355 153	4 868 929	90 148 482
Oran (%)	15,73%	49,23%	2,41%	36,20%	16,84%

Depremın etkisi çok geniş bir alanı kaplamakla beraber yıkıcı ve akut etkisinin 10 şehir üzerinde yoğunlaştığı görünmektedir. Bu şehirlerden dördü 2 milyonun, ikisi ise bir milyonun üzerindeki şehirlerdir.

Depremın doğrudan yıkıcı etkisinin hissedildiği illerde kayıtlı görünen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı nüfusu 13.418.678'dir. Bu oran 85.279.553 olan Türkiye nüfusunun %15,73'üne tekabül etmektedir ve Türk nüfusunun 1/6'sının depremden etkilendiğine işaret etmektedir.

Diğer taraftan deprem bölgesinde yaşayan toplam nüfusun içerisinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan çeşitli statülerdeki yabancı uyrukluların varlığı da göz ardı edilemeyecek seviyededir. Yapılan tartışmalarda bölgedeki yabancı nüfusun varlığı genel olarak anılmamaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan resmi rakamlara göre kayıtlı olarak Türkiye'de geçici koruma statüsünde ikamet etmekte olan Suriyelilerin sayısı 1.729.912'dir. Bu sayı Türkiye'deki GKA 3.513.776 Suriyeli nüfusunun %49,23'üne karşılık gelmektedir.

Ayrıca buna ek olarak çeşitli statülerde bölgede ikamet izni ile mukim görünen 32.680 yabancı uyruklu kişi daha Göç İdaresi Başkanlığının istatistiklerinde yer almaktadır. Bu oran Türkiye'deki ikamet izni ile bulunan yabancı uyruklu toplam nüfusun (1.355.153) içinde %2,41'lik bir kesimine karşılık gelmektedir.

Türkiye'de- geçici koruma da dahil- yabancı uyruklu tüm nüfusun (4.868.929) %36,20'sinin depremden etkilenen bölgede olduğu bir tablo ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile birlikte her türden statüden bölgedeki nüfus değerlendirildiğinde 15.181.270 kişinin depremden etkilendiği söylenebilir. Oransal olarak bu Türkiye'deki bilinen insan mevcudiyetinin %16,84'üne karşılık gelmektedir.

14 Şubat 2023 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yaptığı kabine sonrası yaptığı açıklamada bölgeden ayrılanların sayısının 2,2 milyon, kamu yurtlarına ve otellere yerleştirilen insan sayısının da 1,6 milyon kişi olduğunun değerlendirildiğini ifade etmiştir.

Deprem sonrasında bölgeden tahliye edildiği ifade edilen insan sayısı 8 Şubat 2023 tarihli AFAD basın bilgilendirmesine göre 195.962 kişidir. Çoğunluğu THY tarafından tespit edilen bu sayının kendi imkanları ile bölgeden ayrılan insanları kapsayıp kapsamadığına dair detaylı bir bilgi mevcut değildir. Ayrıntısı bilinmeyen bir başka konuda bölgeden ayrılan yabancı uyruklu ve Suriyeli sayısıdır.

Depremın gerçekleştiği gün Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan bir duyuru ile bölgedeki 13 ilde ikamet izni ve uluslararası koruma ile geçici koruma statüsü başvuruları randevularının ertelendiği ilan edilmiştir. 07 Şubat 2023 tarihinde yayınlanan bir başka genelge ile ise depremin etkilediği on ildeki geçici koruma altındaki Suriyelilerin iyi dışına seyahat etme sınırlılıklarının ve yol izinlerinin iptal edildiği, gittikleri illerde il göç müdürlüklerine başvurarak 90 gün süreyle kalmalarına imkân tanındığı duyurulmuştur. Bu uygulamaya İstanbul'un dahil olmadığı ayrıca belirtilmiştir.

Depremın Olası Etkileri ve Sonuçları

Depremler yer kabuğunda meydana gelen yer değiştirmeler olduğu gibi insanları da yerlerinden yurtlarından eden büyük toplumsal etkilere sahiptir. Dünya tarihinin bilinen doğal afetleri içerisinde olacağı konuşulan depremin siyasal, ekonomik ve toplumsal pek çok etkileri olacağı tartışmasızdır. Bu çapta büyük depremlerin sonrasında insan hareketliliklerinin olacağını tahmin etmek zor değildir. İlk safhada depremin yıkıcı etkilerinden kurtulmak için birçok insan imkanları nispetinde bölgeden uzaklaşmıştır. Bu hareketliliğin ne kadarının geçici ne kadarının kalıcı olacağını değerlendirmek için henüz erken olmakla beraber bölgenin deprem öncesi var olan "göç verme kabiliyetinin ve eğiliminin" daha da hızlanabileceğini göz önünde bulundurmak gerekir. Deprem bölgesinin nüfus gücü ve beşerî sermayesini korumak adına bölgeden ayrılanların uzun olmayan bir süre sonunda tekrar bölgeye dönmelerinin koşulları oluşturulmalıdır.

Geçici niyetle de olsa bir yerden ayrılan insanların belli bir zaman sonrasında tekrar isteler de geri dönüşleri zorlaşmaktadır. Bu nedenle insanların ayrılmak zorunda kaldıkları evlerine dönüş eğilimlerinin kırılmaması için gerekli önlemlerin alınması önerilir.

Depremler toplumsal kırılma ve ihtilafları da tetikleyici bir etki gösterebilir. Özellikle azınlıklar, mülteciler, kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar gibi dezavantajlı gruplar çeşitli gruplar tarafından hedef haline dönüştürülebilirler. Depremin getirdiği travma, depresyon, keder ve kaygı bozuklukları insanları normal zamanlarda görülmeyecek tutum ve davranışlara itebilir. Özellikle kamu görevi gören görevlilerin hukuk sınırları içinde davranmaları gerekir.

Özellikle yağma ve hırsızlık olaylarının arttığı bu türden dönemlerde insanların çoğu zaman yanlış anlamalar sonucunda linç edilme ve kötü muameleye maruz kalma tehlikesi altında kaldıkları vurgulanmalıdır. Bu konudaki savunmasız grupların başında yabancılar ve özellikle mülteciler gelir. Oysa deprem gibi zor zamanlarda yabancıların suç işleme korkusu ve yanlış anlaşılma riskleri diğer gruplara nispetle çok daha fazla arttığı için suçlara karışma ihtimalleri düşer.

Türkiye'nin güney ve doğu bölgelerinde hissedilen bu depremin benzer sonuçları Suriye'nin kuzey batı bölgelerinde de görülmüştür. İlk gelen haberlere göre Türkiye sınırına yakın bölgelerde 3.000'den fazla insan meydana gelen depremlerde hayatını kaybetmiştir.

Meydana gelen deprem sonrasında tartışılan en önemli konulardan biri Türkiye sınırına doğru bir göç hareketliliğinin olduğu yönündeki asılsız iddialar olmuştur. Deprem öncesinden ve sonrasındaki 8 günlük sınır hareketliliklerine bakıldığından kayda değer bir değişikliğin olmadığı açıkça görülmektedir. Bu istatistikler anlamlı derecede olmayan bir düzensiz geçiş teşebbüsüne işaret etmektedir.

Tablo 2. Suriye'den Türkiye'ye ve Türkiye'den Suriye'ye geçiş teşebbüsü sırasında TSK tarafından yakalanan düzensiz göçmen sayıları

Tarih	Suriye'den Türkiye'ye	Türkiye'den Suriye'ye
29.01.2023	0	3
30.01.2023	2	3
31.01.2023	2	1
01.02.2023	2	8
02.02.2023	0	7
03.02.2023	3	1
04.02.2023	0	4
05.02.2023	0	0
Toplam	9	27
	Deprem Günü ve Sonrası	
06.02.2023	0	0
07.02.2023	0	5
08.02.2023	1	3
09.02.2023	8	0
10.02.2023	1	2
11.02.2023	0	4
12.02.2023	0	6
13.02.2023	2	1
Toplam	12	21

Kaynak: Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)

Sınırlarda tespit edilen düzensiz geçiş teşebbüslerinin herhangi bir değişiklik göstermemesi düzensiz geçişlerin varlığının da değişmediğine işaret eder.

Ancak Suriye'nin kuzeyinde meydana gelen deprem bölgede halihazırda zor şartlar altında yaşamlarını sürdürmeye çalışan insanların başka bir yere doğru göç etme eğilimini ve motivasyonunu artırabilir. Fakat bunu henüz destekleyecek somut ve anlamlı bir kanıt olduğu savunulamaz.

AYBÜ-GPM HAKKINDA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM) 2015 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi bünyesinde göç ve insan hareketliliklerini izlemek, takip etmek; bu konularda araştırmalar, projeler hazırlamak, yürütmek ve raporlar hazırlamak üzere kurulmuştur.

ABOUT AYBU-MPC

The Migration Policy Center (AYBU-MPC) of Ankara Yıldırım Beyazıt University was established in 2015 for monitoring and following migration and human mobilities, designing and conducting research and projects on the area and publishing reports.

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ